

Mange børn udsættes for omsorgssvigt af deres nærmeste omgivelser af forskellige årsager, og det er derfor fortsat et yderst aktuelt emne i det professionelle arbejde omkring børn, unge og familier. Som psykolog med beskæftigelse inden for børneområdet støder jeg jævnligt på udsatte børn, hvorfor denne titel har fanget min interesse. Bogen er Kari Killéns 5. udgave af *Omsorgssvigt*, hvor formålet fortsat handler om at styrke det faglige grundlag for arbejdet med omsorgssvigt – herunder børn og familier i risikosituationer. Det primære fokus i denne seneste udgave er Killéns formidling af en helhedsorienteret differentieret tilgang til forståelsen af børn og familier i omsorgssvigts- og overgrebssituationer.

Bogens knap 500 sider er overskueligt inddelt i mange kapitler og falder i fire dele.

Første del beskæftiger sig med omsorgssvigt som begreb og bringer en bred forståelse for, hvad omsorgssvigt er og vores forhold til det som professionelle. Bogen indeholder en beskrivelse af forskellige former for risikosituationer og omsorgssvigt – herunder fysiske, psykiske og seksuelle overgreb samt vanrøgt og offentlige omsorgssvigt. Endvidere behandles det, hvilke alvorlige konsekvenser omsorgssvigt kan have for barnets videre udvikling, sundhed og funktion i voksenlivet.

Anden del centrerer sig om, hvordan vi kan anskue og forstå omsorgssvigt, og det teoretiske forståelsesgrundlag, bogen hviler på, udfoldes. Her præsenterer Killén sin helhedsorienterede forståelsesramme og arbejdsmodel, som jeg senere vil uddybe. Afsnittet rummer mange kapitler, der bl.a. beskæftiger sig med egenskaber ved barnet, forældrenes tilknytningserfaringer, følelsesmæssige og kognitive forældrefunktioner, samspil mellem forældre og børn, kriser, forældrenes samliv og netværkets rolle. Tilknytningsteorien har en betydelig rolle i dette afsnit og forærer en forståelsesramme, der kan bringes i spil i forhold til barnet såvel som forældrene.

Tredje del omhandler kontaktetablering i bekymringsfasen og vedligeholdelse af denne kontakt, når socialforvaltningen og andre instanser indgår i det videre undersøgelsesforløb. Der fremsættes brugbare og simple principper for kontaktetableringen til såvel børn og forældre samtidig som afsnittet gennemgår nogle af de metoder, der anvendes i undersøgelsen af forældrefunktioner, bl.a. mentaliseringsevne og indre arbejdsmodeller. Endvidere beskrives observation som metode.

Fjerde og sidste del sætter fokus på netværkets betydning og det tværsektorielle samarbejde. Afsnittet omhandler brugen af netværksmøder samt tværfaglige og tværsektorielle samarbejds-møder. Netværket indtænkes i langt højere grad i dag end tidligere, da det både kan rumme værdifulde ressourcer, men også være en kilde til belastning og yderligere opretholdelse af problemstillingerne.

Killén understreger i sin bog, at hjælp til mennesker i omsorgssvigtsituationer forudsætter forståelse, og at vi som professionelle bør foretage en grundig undersøgelse og analyse af barnets omsorgssituation for derved at skabe en så fyldestgørende indsigt som muligt. Killén præsenterer en helhedsorienteret model, hvor det centrale er barnet, forældre-barn samspillet samt ydre og indre faktorer. Modellen bringer et systemisk fokus på de mange faktorer, der har indflydelse på både omsorgssvigtets opståen og opretholdelse. Via modellen kan der således dannes hypoteser omkring mulige årsager samt dannes grundlag for at vurdere, hvor der skal sættes ind. Der sættes fokus på barnets tilknytningspotentialer og medfødte resiliens samt barnets selvopfattelse, oplevelse, tilknytning, tilpasnings- og overlevelsestrategier samt disses konsekvenser for barnets videre udviklingen og modning. Samtidig forholder modellen sig til forældrenes baggrunde, tilknytningsmønstre, forældrefunktion og indre arbejdsmodeller af barnet, familiens socio-økonomiske situation, netværk og samliv. Modellen giver således en forståelse for, hvor mange forskellige faktorer, der påvirker og har indflydelse i de enkelte omsorgssvigtssituationer og fremhæver således kompleksiteten i arbejdet med disse, hvilket udfoldes i løbet af bogens mange kapitler.

Eftersom bogen anlægger et helhedsorienteret perspektiv på omsorgssvigt og kommer vidt omkring henvender den sig ikke til én særlig faggruppe men snarere til en bred skare af fagpersoner, der beskæftiger sig inden for social- og sundhedssektoren eller det pædagogisk-psykologiske arbejdsfelt. Vigtigheden af et sundt tværfagligt og tværsektorielt samarbejde fremhæves.

For mig at se rummer bogen den styrke, at den kommer bredt omkring begrebet omsorgssvigt og retter fokus mod både barnet og forældrene. Der er mange gode principper for både arbejdet med børn og forældre i såvel bekymrings- som i undersøgelsesfasen. Killén underbygger sine teoretiske anskuelser med mange praktiske eksempler gennem hele bogen, hvilket gør læsningen mere spændende og levende. Selvom bogen er lang, er den formuleret i et letlæseligt sprog og er ikke særligt teoretisk tung at læse. Undervejs i bogen stiller Killén endvidere mange relevante spørgsmål, der kan anvendes som refleksion og inspiration i alle faser af undersøgelsesforløbet, og fremhæver nogle af de forhold, der er væsentlige at forholde sig til, når både barnets situation og forældrenes evne og muligheder for videreudvikling skal vurderes.

Af svagheder bør det fremhæves, at megen af den litteratur, der henvises til er af ældre dato – fra 90'erne og de første år af 00'erne. Det betyder, at størstedelen af den teoretiske forståelsesramme, der anlægges i bogens første og anden del vil være kendt af mange læsere, der har beskæftiget sig med tilknytningsteori, mentaliseringsevne og forældrekompetence. Der er således ikke megen ny eller dybdegående teoretisk viden at hente i bogen.

På trods heraf synes jeg alligevel, at bogen fortjener sin berettigelse, da der er mange gode spørgsmål og inspiration at hente i forhold til ens egen rolle som fagperson, hvor Killén appellerer til at både barnets og forældrenes oplevelser skal høres og undersøges. Bogen kan derfor anbefales – måske særligt til fagpersoner, der ikke har beskæftiget sig så meget med området tidligere og har behov for en bred og overordnet indføring i arbejdet med omsorgssvigt, da bogen og den helhedsorienterede model giver en fin indsigt i den kompleksitet, området rummer, og hvad man som fagperson bør være opmærksom på.

Af Louise Majland Jensen, psykolog ved PPR

